پەیڤین بە ئاراستەی دنیایەکی جوانتر

کامەران تاهیر
(کەرکووک)

مرۆڤەکان لە هەر گاف و قۆناغ و سەردەم و دەورانێکدا، هەردەم لە هەوڵی بێ وچاندا بوون، بۆ جوانترکردنی ژیان و بەخشینی واتایەکی مەزنتر بە ژیان، کە تێیدا بکارێت لە تەواوی مافەکانی بەهرەمەند بێت و خۆشگوزەرانی و خۆشنوودی بۆ هاوڕەگەزەکانی و خەڵکانی دیکەش فەراهەم بکات، لەپێناو دوورخستنەوەی تارمایی مەرگەسات و وێرانکاری و ململانێیە خوێناوییەکاندا، هەرچەندە ژیانی مرۆڤەکان بریتییە لە ململانێ، ململانێکردن بەئاراستەی جوانترکردنی ژیان و ژیان دۆستی و دادپەروەریی کۆمەڵایەتی و پێکەوە ژیان و ژینگەپارێزی بەچەمکە فرەوانەکەی، کە جێگەی هەموومانی تێدا ببێتەوە، ئا لێرەدا مرۆڤە هزرمەند و ڕۆشنفکر و ڕووناکبیرەکانی هەر کۆمەڵگەیەک دێنە پێشەوە و دەبنە پێشەنگ و سەرتۆپی ڕیفۆرم و چاکسازییەکان، ئەو سەرچاوانەش خۆیان وێنا دەکەن، کە ئەو مرۆڤانە پشتی پێ ببەستن بۆ کۆنترۆڵکردنی ململانێ خوێناوییەکان، کارەساتبارەکان، وێرانکارییەکان، خۆی لە پەیڤین و دایالۆگدا بەرجەستە دەکات.

کاتێک پەیڤین و دواندن و گفتوگۆکردن بێتە پێشەوە و ببێتە ئامراز و ئەلتەرناتیڤی سەردەم و تەواوی واهیمە چەقبەستووەکانی گرووپ و مرۆڤە دەمارگیر و ڕەگەزپەرست و تەسک بینەکان پاشەکشە دەکەن و لە خەوی بێئاگایی بێدار دەبنەوە و ڕادەچەڵەکێن، کە دید و بینای چاوەکانی ئەو کەسانەی کوێر کردووە، کە کوێرانە بڕواننە شتەکان و خەڵکانی دی نەبینن و پێیان وابێت، ئەوەی ئەوان دەیکەن و دەیڵێن ڕاستە، هەرگیز هەوڵیان نەداوە و ناخوازن هەوڵ بدەن، بەپێوەری سەردەمیانە شتەکان هەڵسەنگێنن، کە دوێنێ چۆن بوونە و ئەمڕۆ چۆنن، ئەو کەس و گرووپ و لایەنانە پێ بزانن، یان نەزانن، بەو گوتار و بانگەشەکردنە ناپەسەند و نەشیاوانەیان، پێیان وایە دەکارن دەروون و سایکۆلۆژیای هاوڕەگەزەکانیان داگیر بکەن، بۆ ئەوەی لەوێوە هەوڵی

بەدیهاتنی خەونە نەزۆک و بزرکاوەکانیان بدەن و بەهۆیەوە بەرژەوەندی و مەرامەکانیان بێنەدی، کە ئەمڕۆ گشت کەسێک باش دەزانێت، ئەو ڕەفتارانە لە دژی هاوڕەگەزەکانیانە، ئەوان بەو کارەیان دەخوازن جارێکی دیکە تارمایی شەڕێک لە بەرانبەر خودەکانی دیکە، پێکهاتەکانی دیکە، نەتەوەکانی دیکە، دنیایەک لە تەنگژە چێ بکەن، پێکهاتەکان هەوڵی سڕینەوەی یەکدی بدەن، ئەو دەروون نەخۆش و ناتەندروستانە لەبری ئەوەی بەزمانی گوڵ، کە زمانی سەردەمە بپەیڤن، دەخوازن زمانێکی زبر باڵادەست بێت و ڕەوایەتی پێ ببەخشن، ئەو کەسە غەوارە و گرووپە نامۆیانەی هەڵگری ئەم جۆرە فۆرمەن لە بیرکردنەوە، ئیتر لە کۆمەڵگە جێگەیان نابێتەوە، چونکە ئەوان لە هەوڵی پیسبوونی ژینگەی پێکەوە ژیانی نێوان پێکهاتەکانی کۆمەڵگەن و دەخوازن لێبوردەیی و یەکدی قەبووڵکردن بوونی نەمێنێت و لە بن و بۆتکەوە هەڵیتەکێنن، لێ ئەو دەنگانەی دەخوازن لە ئاوی لێڵدا ڕاوبکەن، تۆڕەکانیان دڕاوە و قولابەکانیشیان ناکارێت هیچ شتێک ڕاوبکات و بگرێت، ئەو کەسانە لە دەرەوەی مێژوو لە پەراوێزی بوویەرەکان دەمێننەوە، لەوە زیاتر ناکارن کاریگەری چێ بکەن، چونکە ماسک و دەمامکەکانیان لەمە پتر ناتوانێت ڕووی کرێت و قێزەونیان بشارێتەوە. کۆمەڵگەی ئێمە پێی وایە پەیڤین و دیالۆگ لە خەسڵەتە هەرە دیار و جیاکەرەوەکانی ئەم گاڤەن و کرانەوەی ئاوەز بەرجەستە دەکەن، چونکە دیالۆگ سەکۆیەکە بۆ دەست خستنە سەر ئاریشەکان و دەستنیشانکردنی کێماسییەکان و ڕووە نەرێنییەکان، چرایەکە بۆ ئەوەی تەواوی مرۆڤەکان ڕوونتر ڕوخساری یەکدی ببینن، پەیڤین واتایەکی نوێی دیکە و جیاواز دەبەخشێتە ژیان، زۆربەی کاتەکان واهیمەکان لای مرۆڤەکان دەبێتەوە ڕاستی و جێگرەوەی ئاوەز، بەشێوازێکی نادروست ئاراستەی بزاوتنی مرۆڤەکان دەکات، لە پێناو هێنانەدیی چەند ئەنجام و ئامانجێکی دیارکراودا.

کەواتە بۆ نەهێشتن و ڕیشەکێشکردنی تەواوی واهیمە و بێ هوودەییەکانی مرۆڤەکان، پەیڤین و گفتوگۆکردن و دواندن لەتەک ئەوانی دی، باشترین پرۆسەیە، بۆ کۆتایی هێنان بەو هەموو وڕێنەکردنانەی مرۆڤەکان، چونکە زۆربەی کات واهیمەکانی مرۆڤ شوێنکاتەکان دەشێوێنێت، دنیایەک وێناکردنی ئەفسانەیی لەلای تاکەکان چێ دەکات و چیرۆکی فانتازیایی دەکاتە کەتواری کۆمەڵگە و بەشێک لە دیرۆکی خۆی پێ ڕەنگڕێژ دەکات.

کەواتە ئەم سەردەمە وا دەخوازێت، پەیڤین و لێکگەیشتن و دایالۆگ لە نێوان تەواوی گرووپ و بیروبۆچوون و کولتوور و ڕۆشنبیرییە جیاوازەکاندا بێتە پێشەوە، ڕێزگرتن لە تایبەتمەندییە نەتەوەییەکان، ئایینییەکان، مەزهەبییەکان، جیاوازییەکان، لە هەر کۆمەڵگەیەکدا، ڕەوتی کۆمەڵگە زیاتر بەرەو پێشڤە دەبات و ئاریشە و کێشە و تەنگوچەڵەمەکانیش ئاسانتر و زووتر چارەسەر دەبن، چونکە هەموو کاتەکان بەکارهێنانی زمانی زبر، یان توندیی بۆ ڕووبەڕووبوونەوەی گرفتە جۆربەجۆرەکان و یەکلاییکردنەوەیان ڕەوشەکە بەئاراستەیەکی دیکەدا دەبات و ئاڵۆزتری دەکات، کولتووری هەر میللەتێک و ستایلی بیرکردنەوەی مرۆڤەکان ئەمڕۆ پێدڤییە لە تەک پەرەسەندن و گۆڕانکاری و پێشکەوتنە تەکنۆلۆژییەکاندا، هاوتەریب بەرەو پێشڤەتەکان بدات، لەو سۆنگەیەوە، کە نها مرۆڤەکان لە دنیای نوێ و کۆمەڵگە کراوە و پێشکەوتووەکاندا، بانگەشەی کولتوور و ژیارێکی هەمەلایەنەی مرۆییانە دەکەن، بۆ مرۆڤەکان، بۆ تەواوی مرۆڤەکان، لێ ڕەوتە دەمارگیر و توندڕەوەکان، دەخوازن لە ڕێگەی توندوتیژییەوە پرسەکان یەکلایی بکەنەوە و ڕێگە چارەکانی دیکە فەرامۆش دەکەن، ئەو ئاراستانەش لە تەواوی سەردەمەکاندا، جگە لەماڵوێرانی و ڕک و کینە و دووبەرەکی و گوێڕایەڵبوونی کوێرانە هیچی دیکەیان بۆ کۆمەڵگەکانیان بەرهەم نەهێناوە.

بەم پێیە سەقامگیریی ڕامیاری و بووژانەوەی ئابووری و دادپەروەری کۆمەڵایەتی و فەراهەمبوونی ئاشتی و ئاسوودەیی و خۆشگوزەرانی بۆ تەواوی مرۆڤەکان بە بێ جیاوازی و باڵادەستبوونی دیموکراتییەت، کە نها بووەتە پێداویستییەکی تەواوی کۆمەڵگەکان لە دنیادا.

لێرەوە گوتاری ڕۆشنبیری ئێمە وا دەخوازێت، بۆ ئەوەی بکارین بەتەواوی لەگەڵ ڕەوتی دنیای نوێ و سەردەمدا بەرەو پێشڤە پێنگاڤ بنێین، دەبێت گوتاری ڕۆشنبیریی ئێمە هەڵگری تەواوی ئەم چەمکە نوێیانە بن، ئەو پرسانەی کۆمەڵگە بەبوێرییەوە قسەیان لەسەر بکرێت و زیاتریش قووڵ بکرێنەوە، ئەو ئاراستەیەش زیندوویەتی و ئامادەیی کۆمەڵگەی ئێمە بەرجەستە دەکات، بوونی ئاریشە و کێشە و پرسە جۆراوجۆرەکانی نێو کۆمەڵگەی ئێمە لە تەواوی کایەکاندا قسە لەسەرنەکردنیان وا ناکات ئەو کێشە و ئاریشە و پرسانە بەکۆتا بێن، یان بشاردرێنەوە، بەڵکو بەپێچەوانەوە پەردەپۆشکردن و فەرامۆشکردنیان، وا دەکات لەساتەوەختێکی دیارکراودا بتەقنەوە و سەرهەڵ بدەن، کە ئیتر کۆنترۆڵکردنیان قورس و سەخت دەبێت، یان بڕێک جار هەر ناتوانرێت کۆنترۆڵیش بکرێن، بۆیە نابێت ئێمە لە باسکردنی

کێماسییەکان و دیاردە نەرێنی و ئاریشەکان بترسین، قسەنەکردن و ڕەخنە نەگرتن، بەمانای هێشتنەوەی شتەکان لە دۆخی خۆی، ئەگەرچی قسەکردن لە گەندەڵکاری و لایەنە نەرێنییەکانی نێو هەناوی کۆمەڵگە، خۆی لە خۆیدا هەستکردنە بە کەموکورتییەکان بەئاراستەی گۆڕانکاری، هەر بەم ئاراستەیەش تاکەکانی کۆمەڵگە لە دەسەڵات نزیک دەکەونەوە و هەوڵی نەهێشتنی کەموکورتییەکان دەدەن وابەستەگییان بۆ داوودەزگەکان پتر و پتر دەبێت، کە تەواوی ئەمانەش بەبێ پرۆسەی دواندن و پەیڤین فەراهەم نابێت، ئەگەر ئەمە سەبارەت بەکایە ئیداری و کارگێڕییەکانی ناو چەندین کایەی دی بەم شێوەیە بێت، ئاخۆ دەبێت سەبارەت بەپێوەندی نێوان پێکهاتە جیاجیاکانی یەک کۆمەڵگە و کولتوور و ڕۆشنبیرییە جیاوازەکان، دەبێت پرۆسەی دیالۆگ چەند گرینگ و زمانێکی چەند کاریگەر و بەتاو بێت، ئاخر کاتێک من ڕێز لە ئەوی دی دەگرم، هەوڵدانە بۆ سەلماندنی بوونی (من)ی نەتەوە، کە بوون و ئامادەییم هەیە، کولتوور و پێکهاتە جیاوازەکانی هەر کۆمەڵگەیەک، دەکارن لە ڕێگەی بەها ڕۆشنبیرییە کراوەکان بەگیانی لێبوردەیی و لێکگەیشتن سەودایی لەتەک یەکدا بکەن و ڕێز لە تایبەتمەندییە جوگرافییەکان، ئۆلییەکان، جیاوازییەکان بگرن، کە ئەم ئاراستەیەش وا دەکات زەمینەسازی بکات، دایالۆگێکی کراوە لە هەموو ئاست و ئاراستەکاندا بەرپا بێت، دواتر ئەم ستایلە لە بیرکردنەوە، زۆربەی پێکهاتەکانی کۆمەڵگە بەو ئاراستەیە ڕێک دەخات، کە لە دژی توندڕەوان و بیرتەسکانی کۆمەڵگە بوەستن، پەیڤین و دایالۆگ وێناکردنی ڕاستییە شاراوەکانی نێو هەناوی کۆمەڵگە ئەنجام دەدات، لەوێشەوە جارێکی دی بنیادی پرۆژەی نوێ دادەڕێژێت بۆ تەواوی پێکهاتە جیاوازەکانی کۆمەڵگە، لەسەر بنەما و پێوەندییەکی تەندروست، کە واتای نوێ، کولتووری نوێ، ئاراستەی نوێ بەرهەم بهێنێت، هەموو توانست و وزە و هەوڵەکانیش، بەئاراستەیەکی شیاو و گونجاو دەبات، کە دواتریش هەر ئەم مۆدێلە لە کارکردن لە ڕاژەی مرۆڤەکاندایە، بۆ سەرخستنی تەواوی ئەو پرۆژانەی لە کایە جیاجیاکاندا ئەنجام دەدرێن، جێکەوتێکی کارا و کاریگەر لەسەر هەموو کۆمەڵگە چێ دەکەن.

هەندێک جاری دیکە دایالۆگ لەگەڵ ئەوەی ونبوونی وەهمی مرۆڤەکانە، ڕەنگە وێرانبوونی نوێی بەدواوە بێت، ئالێرەدا ئەو تەنگژە و ئاستەنگانەی پەیڤین چێی دەکات، ڕەوایەتی دەخاتە ڕوو بۆ دەست نیشانکردنی ئەو هۆکارانەی ئەو تەنگژە و تەنگوچەڵەمەیان هێناوەتە پێشەوە، وایان کردووە وەک ئاریشە و دیاردەیەک لە کۆمەڵگەدا خۆی بەرجەستە بکات. لە هەمان کاتدا دواندن و پەیڤین دەست دەخاتە سەر ئافریدەکاری تەنگژە و ئاریشە هەمەجۆرەکان، وێڕای ئەمەش سروشتی ئەو فەزایەی لە دایالۆگەوە، تەنگژە چێ بێت و ئەو پانتاییەش، کە بەبێ دایالۆگ تەنگژە دروست دەکات، زۆر لە یەکدی جیاوازن، چونکە لە یەکەمیاندا تەنگژە لە پێناوی جۆرێکی دیکە لە دایالۆگدا بێت، لێ دەخوازێت دایالۆگەکان هەڵگری مەرگ بن و لە پشتیانەوە گۆڕ بۆ بەرانبەر هەڵ بکەنرێت.

کۆمەڵگەی ئێمە هەم بۆ ئەوەی شوناسی ڕاستەقینەی خۆی لە بەرانبەر خەڵکانی دیکەدا بەرجەستە بکات و هەم بۆ ئەوەی پارێزگاری لە شوناسی خۆی بکات، دەبێت دایالۆگ و پەیڤین بکاتە سەرتۆپی کار و ئیشکردنەکانی ئێستە و ئاییندەی خۆی، کە ئەم ئاراستەیەش دەبێت لەوێوە سەرچاوەی گرتبێت، کە چیتر کۆمەڵگەی ئێمە مافی نەخورێت، دەبێت بەشێوەیەکی تەندروست پرۆسەی دایالۆگ ئەنجام بدرێت، بۆ ئەوەی کۆمەڵگەیەکی شارستانی و کراوە و پێشکەتوو ڕۆبنێین، دەبێ پرۆسەی دایالۆگ ئەنجام بدرێت، بۆ ئەوەی دنیایەکی جوانتر و ئارامتر و ئاسوودەتر بۆ تەواوی تاکەکان فەراهەم بکەین و جێگەی هەموومانی تێدا ببێتەوە.

لە دەسپێکدا دەبێت دایالۆگ لەگەڵ خودی خۆمان و کۆمەڵگەی خۆمان و پێکهاتە جیاجیاکانی کۆمەڵگەی خۆمان ئەنجام بدەین، دەبێت لە دایالۆگەوە هەوڵی چێکردنی ڕای گشتی و لێک نێزیککردنەوەی ئامانج و بەرژەوەندییە باڵا و هاوبەشەکانی هەموو و کۆمەڵگە بدەین، چونکە پەیڤین ساتە ڕابردووەکانی مێژوو بەپرسیارەکان دەسپێرێت، بەرسڤەکانی ئاییندەش بۆ خواست و داخوازییەکانی تەواوی کۆمەڵگە دەورووژێنێت.

لێرەوە پێویستە کۆمەڵگەی ئێمە، کە گوتاری سەردەم وا دەخوازێت، دایالۆگ و پەیڤین و دواندن بکاتە ئامرازێکی کارا و ئەکتیڤ بۆ بەرز ڕاگرتن و پیشاندانی شوناسی کۆمەڵگە، ئەم پرۆسەیەش ببێتە دەسپێک و پاشخانی پرۆژەکان لە تەواوی کایە و دەلیڤەکانی کۆمەڵگەدا، کە وا بکات واتای نوێ بەرهەم بهێنێت، چونکە هەر لە ڕێگەی پەیڤینەوە دەکارین کۆتایی بەتەواوی ئەو تەوتەم و تابۆ واهیمانەی نێو هەناوی کۆمەڵگە بهێنین، کە کۆسپ و ڕێگری لەبەردەم پێکڤەژیاندا چێ دەکەن و ناهێڵین جیاوازییەکان دەربکەون و مرۆڤەکان بەدادپەروەری و خۆشنوودی و خۆشگوزەرانی لەسایەی یەکدیدا وەک مرۆڤ بژین.